

Hazai botanikai dolgozatok ismertetése.

Referate über ungarische botan. Abhandlungen.

Istvánffy Gy.: A szőlő peronosporájának lappangási idejéről, tekintettel a védekezésre. (Über die Inkubationsdauer der Plasmopora der Rebe mit Rücksicht auf die Bekämpfung der Blattfallkrankheit). — Növ. Közlem. XII. 1913. p. 1—7 (Deutsches Resumé p. 1—3).

Természletes és mesterséges infekciók megfigyelései alapján szerző megállapítja, hogy a lappangási időszak május első felében 15—18 napra terjed, míg augusztus felé ez leszáll fokozatosan egészen 5—6 napra. A virágzatokon tovább tart. A levegő nagyobb páratartalma gyorsítja a gomba kifejlődését. A permetezés foganatosításának helyes időpontja akkor érkezett el, amikor a leveleken az ú. n. olajfoltok megjelentek. Ha ilyen leveleket nedves szüröpapír között meleg helyre elteszünk s ekkor kisarjadzanak ott a konidiumesportok, úgy nincs már vesztegetni való idónk.

A lappangási időszaknak (meleg szerző táblázatban állít össze) ismerete által a szöllősgazdának meg van adva a lehetőség, hogy szöllőjét fertőzés valószínűsége (tartós eső után) esetén kellő időben megvizsgálhassa.

Textoris Izabella: Florisztikai adatok Turócz vármegyéből. — (Floristische Angaben aus dem Komitate Turócz.) Botan. Közlem. XII. p. 7—12.

Blatnicza környékének Flórájához hoz adatokat. Kiemelendő :

Auf Grund von Beobachtungen der spontanen und künstlichen Infektionen stellt der Verf. fest, dass die Inkubationsdauer in der ersten Hälfte Mai 15—18 Tage beträgt, sich aber gegen August successive bis auf 5—6 Tage verringert. An den Infloreszenzen dauert sie länger. Ein höherer Grad von Luftfeuchtigkeit beschleunigt die Entwicklung des Pilzes. Der richtige Moment zur Vornahme des Bespritzens ist gekommen, wenn auf den Blättern die sog. «Ölflecken» auftreten. Werden solche Blätter zwischen feuchtem Fliesspapier an einem warmen Orte aufbewahrt und spriessen dann Konidienrasen hervor, so ist keine Zeit mehr zu verlieren. Durch Kenntnis der Inkubationsdauer (welche auf einer Tabelle veröffentlicht wird) ist dem Weinbauer die Möglichkeit geboten, seine Reben zur richtigen Zeit nach dem Eintreffen einer wahrscheinlichen Infektion (nach anhaltendem Regen) untersuchen zu können.

Enthält Beiträge zur Kenntnis der Flora von Blatnicza. Hervorzuheben sind:

Epipogium aphyllum (Gagyeri völgy), *Conringia orientalis* (Deánfalva), *Pyrola chlorantha* (Dubiny gerincez), *Orobanche flava* (Gagyeri völgy) *Adenophora liliifolia* f. *polyadenia* BORB. (Dolina, több helyen), *Cirsium × tartaricum*, *× lacteum* SCHL., *× erucagineum* DC, *× Candolleanum* NAEG., *× praelophilum* BECK (Gagyeri völgy), *Sorbus Chamaemespilus* (Dolina Priepuszna).

Blattny T. Ujabb adatok a Syringa Josikaea Jacqu. fil. elterjedéséhez. — Neuere Standorte der *Syringa Josikaea* JACQU. f. — Botan. Közlem. XII. p. 12—14 (Deutsches Resumé p. 3—4).

A *Syringa Josikaea* JACQU. f. néhány új termőhelyét közli, így többek között a Fehér Körös vidékéről, ahol az Obersia-völgyben (Hunyad-m.) MICHALUS A. földmérnök fedezte fel.

Borza S.: Cerastium-tanulmányok. (Études des Cersaites). — Botan. Közlem. XII. 1913. p. 41—79. (Französ. Resumé p. 9—12).

A magyarországi és kelet-európai évelő *Cerastium*-fajok rendszerezésének kisrészlete (ennél többnek szerző sem óhajtja munkáját tekinteni), mely késsőbbi beható tanulmányokkal kiegészítve, remélhetőleg nehány az említett területen előforduló formákban rendkívül gazdag faj gyakran nehezen megvilágítható egységeinek tisztázására fog vezetni.

Helyesnek tartjuk szerző a ma nézetét, hogy a *C. lanatum* a Kárpátokban előforduló mirigyes alakjának, melyet nemely auctoriok (Koch után) a *C. Soleirolii* SER.-el azonosnak tartottak, az utóbbi fajhoz semmi köze sincs. Szerző f. *litigiosa* BORZA néven különbözteti meg. A *C. transsilvanicum* SCHUR-nak szerző által való értelmezésével azonban Ref. nem tud egyetérteni.

Veröffentlicht einige neue Standorte dieser Pflanze u. a. einen aus dem Gebiete der weissen Körös (Obersia Tal im Com. Hunyad) wo sie der Oberforstingenieur A. MICHALUS entdeckt hat.

Enthält einen Versuch (als mehr wünscht auch der Verfasser seine Arbeit nicht zu betrachten) einer Klassifikation der ungarischen und osteuropäischen perennen *Cerastien*, welcher, durch spätere eingehendere Studien ergänzt, hoffentlich zu einer Klarstellung der oft schwierig zu deutenden Einheiten mancher in diesem Gebiete sehr formenreicher Arten führen wird.

Für richtig halten wir die Ansicht des Verf., dass die drüsige Form der *C. lanatum* der Karpaten mit *C. Soleirolii* SER., für welches sie von manchen Autoren (nach Koch) gehalten wurde, nichts zu tun hat. Sie wird als f. *litigiosa* BORZA unterschieden. Mit der Deutung von *C. transsilvanicum* SCHUR kann sich der Ref. nicht für einverstanden erklären.

Több részletet illetőleg is volna a dolgozatban helyesbíteni való, azonban Ref. nem óhajt szerző készülő publicationjának elébe vágni, remélhetőleg ott majd a sok téves hely- és gyűjtőnevek is helyesbítődnék.

Bezüglich mehrerer Details wäre an der Arbeit so manches zu berichtigen, doch will Ref. einer bevorstehenden Publication des Verf. nicht vorgreifen; hoffentlich werden in dieser auch die vielen irrtümlichen Standorts- und Sammlernamen richtig gestellt werden.

D.

D. Gayer. Gy.: Viola Szilyana Borb. — Botan. Közlem. XII. 1913. p. 80—81.

Szerző BORBÁS eredeti példánya alapján kimutatja, hogy a *V. Szilyana* nem egyéb mint a *V. superhirta* × *odorata* = *V. permixta* JORD. olyan példánya, melynél egyes pálhalevelek történetesen a levélynélhez nőttek.

Verf. weist nach dem Originalexemplar BORBÁS's nach, dass *V. Szilyana* nichts anderes als *V. superhirta* × *odorata* = *V. permixta* JORD. ist, bei welcher einige Nebenblätter zufällig an den Blattstielen angewachsen sind.

Schweitzer J.: A Cymbalaria muralis pelőriás virágá. — Pelorie der Blüte von *Cymbal. muralis*. Mit Abbildung. — Botan. Közlem. XII. 1913. p. 82—83. (Deutsches Resumé p. 15.)

Egy eserében művelt példányon figyelték meg. A virág alsó része aktinomorph, a felső pedig dorsiventrálisan volt kiépződve.

Wurde an einem im Topfe kultivierten Exemplare beobachtet. Der untere Teil der Blüte war aktinomorph, der obere aber dorsiventral ausgebildet.

M. G. (Moesz) Egy ritka gomba újabb termőhelye az Alföldön. — Neuer Standort eines seltenen Pilzes im Alföld. — Botan. Közlem. XII. 1913. p. 15. (Deutsches Resumé p. 15.)

A Battarea phalloides (DICKS.) PERS.-t LÁNYI B. Sasülesen Hantháza mellett, GREINICH F. pedig Sükösdnél találta meg.

Battarea phalloides (DICKS.) PERS. wurde von BÉLA LÁNYI im Sasülés bei Hantháza und von F. GREINICH bei Sükösd gefunden.

M(oesz) G. A Crocus variegatus Hoppe et Hornsh. újabb termőhelye az Alföldön. (Neuer Standort dieser Pflanze).

GREINICH F. találta meg Sükösdön.

Wurde von F. GREINICH bei Sükösd entdeckt.

Schilberszky K.: **Adatok a növények parthenokarpiajához.** — (Beiträge zur Parthenokarpie der Pflanzen). — Botan. Közlem. XII. 1913. p. 103. 18—24).

Szerző mindenekelőtt szabatosan megállapítja a parthenogenesis fogalmát, melyet manapság nézete szerint többféle biológiai jelenségnél alkalmaznak. Mégsem óhajtja a parthenogenesis kifejezést egészen mellőzni, mert ez nemcsak nem terjed ki az ivartalan úton keletkezett képződmények összes ismereteire, hanem vonatkozik olyan esetekre is, melyeknek specializálása jogosítottnak látszik. Szerző tehát mindenazon esetekben, amikor ivaros, illetve generativus sejtösszeolvadások kizárással következnék be bizonyos morphol. továbbalakulatok, szervíraképződések, a *partenomorphia* kifejezést alkalmazza. Az egyes kategóriákat ezen belül a következőkép csoportosítja:

Parthenomorphia (in organis reproductionis)

I. Kryptogamae :

1. Parthenosporia
 - z) zygosporae (*Spirogyra groenlandica*)
 - 3) oosporae (*Chara crinita*)
2. Embryogenesis archegonialis (*Marsilia*)

II. Phanerogamae :

3. Parthenospermia
 - z) ovularis (*Antennaria alp.*)
 - 3) synergidealnis (*Iris sibirica*)
 - γ) antipodalis (*Allium odorum*)
4. Polyembryonia pro parte (eigentlich Apogamie) (*Santalum album*)
5. Parthenocarpia

Az utóbbita szerző az irodalomból és saját megfigyeléseiből számos érdekes példát hoz fel.

Verf. praezisiert vor allem den Begriff der Parthenogenese, welcher seiner Ansicht nach heute für mehrere verschiedene biolog. Erscheinungen angewendet wird. Er wünscht den Terminus Parthenogenesis überhaupt zu beseitigen, da er sich nicht nur auf alle bekannten Fälle der auf ungeschlechtlichem Wege entstehenden Weitergestaltungen erstreckt, sondern sich auch auf Fälle bezieht, b. welchen Spezialisierung gerechtfertigt erscheint. Der Verf. wendet also für Fälle, wo bei Ausschluss geschlechtlicher resp. generativer

Zellverschmelzung gewisse morphol. Weitergestaltungen, Organneubildungen erfolgen, den Terminus *Fartheno-morphie* an. Die einzelnen Kategorien werden in folgender Weise gruppiert:

Für letztere werden aus der Literatur u. nach eigener Beobachtung viele interessante Beispiele angeführt. D.

Dr. Pantocsek József: A Balaton fenékalatti mederfurások sorozati mélységi próbákban talált Bacillariák táblás kimutatása. (Tabellarische Zusammenstellung der gelegentlich Tiefbohrungen im Becken des Plattensees gefundenen Bacillarien). Különnyomás (Sep. Abdr.) aus «A Balaton környékének geológiai képződményei» Budapest, 1913. 4°, 5 p.

Szerző megvizsgálta az 1911/12. tél folyamán Révfülőp és Tihany mellett végzett mélyfúrások 100—420 cm. között vett próbáit s az egyes sorozatokban talált Bacillariákat táblázatosan állítja össze.

Gelegentlich der im Winter 1911/12. bei Révfülőp und Tihany vorgenommenen Tiefbohrungen wurden Proben aus Tiefen zwischen 100—420 em. untersucht. Die in den verschiedenen Serien gefundenen Bacillarien sind auf einer Tabelle namentlich angeführt.

D.

Dr. Györgyffy István: A mohokról származástani és fejlődés-tani szempontból.

— —: Über die Phylogenie und Entwickelungsgeschichte der Moose. — Pótfüzetek a Természettudom. Közlöny-höz, 1913. 1/2 (CIX—CX.) Pótfüzet: 50—65 [ungarisch].

Szerző részletesen ismerteti a tudomány mai álláspontját a Lombos- és Májmohok származástanát illetőleg, behatóan tárgyalva WETTSTEIN és iskolaja, p. o. O. PORSCH fel-fogását, amely szerint a Májmohok — mivel a levegőbeni élethez való alkalmazkodás nemesak az ivartalan, hanem az ivaros nemzedéken is megvan — származástanilag a Lombosmohok felett állanak. A részletek során, mint az irodalomban eddig nem említett tényt említi fel a szerző, hogy a *Sphagnum acutifolium* var. *viridis* és *Sph. recurvum* var. *mucronata* tokján [a tok epidermisében s többi szöve-teiben a *Tilletia sphagni* mycelium fonalai bőven voltak láthatók] iker- és három sejt-ből álló (az egyik zárósejt helyett kettő fejlődött utólagos oszlás révén) légzónylást figyelt

Der Verf. bespricht ausführlich den heutigen Standpunkt unserer Kenntnisse bezüglich der Phylogenie der Laub- und Lebermoose: er schildert eingehend die Auffassung WETTSTEIN's und seiner Schule, insbesondere PORSCH's, nach welcher die Lebermoose, weil nicht nur ihre ungeschlechtliche, sondern auch ihre geschlechtliche Generation Anpassungserscheinungen an das Luftleben aufweist, — phylogenetisch jünger sind, als die Laubmoose. Unter andern wird eine in der Literatur bisher nicht bekannte Tatsache, nämlich die vom Verf. bei *Sphagnum acutifolium* var. *viridis* und *Sph. recurvum* var. *mucronata* beobachteten Zwillingspaltöffnungen und Stomata mit 3 Schliesszellen erwähnt; anstatt einer Schliesszelle waren — durch später eingetretene Zelltei-

meg; ezeket rajzban is feltünteti (p. 59., fig. 3., 4.). — A második részben E. LAMPA fejlődéstani vizsgálati eredményeit foglalja össze, amelyek WETTSTEIN tanításait — hogy t. i. a Májmioliok magasabb-rangú szervezetek — szintén megerősítik.

lung 2 entwickelt. (In der Epidermis u. in anderen Geweben waren auch Mycelien der *Tilletia sphagni* reichlich vorhanden.) Diese abnormalen Stomata sind auch abgebildet (Fig. 3, 4 auf S. 59). — Im zweiten Teile fasst der Verf. die entwicklungsgeschichtlichen Ergebnisse der Studien E. LAMPA's zusammen, welche im vollen Einklang mit den Erklärungen Prof. v. WETTSTEIN's stehen, d. h. dass die Lebermoose höher organisiert sind als die Laubmose. γ.

Salacz L.: Adatok a gombák arzénoldatokban való viselkedéséhez. (Daten über das Verhalten der Pilze in arsenhaltigen Lösungen.) — Botan. Közlem. XII. 1913. No. 3.f.: 93—102, (17—18).

Szerző vizsgálataihoz az impulsust az a tény adta, hogy a «solutio arsenicalis Fowleri» oldatban penésgombák meddő myceliumát s arzénpilulák felületén *Aspergillus fumigatus*-t talált. Vizsgálatának főbb eredményei: 1) Fowler-oldatból következő fajokat termeszette ki és határozta meg:

Cladosporium herbarum, *Penicillium crustaceum*, *Oospora variabilis*, *Aspergillus glaucus* (sowie dessen schwefelgelbe Peritheien), *Cephalosporium acremonium*, *Aspergillus fumigatus*.

2) A gombákat kétféle: A) Normalis oldat

($\text{As}_2\text{O}_3 : \text{K}_2\text{CO}_3 = 1 : 1$)
és B) Nem normalis oldat-

($\text{As}_2\text{O}_3 : \text{K}_2\text{CO}_3 = 1 : 0.5$)
ban kultiválta. Behatóan ismerteti a gombák viselkedését az enyhített oldatokban. 3) Azok a penésgombák, amelyeket arzénes oldatokból termeszett ki s aztán életképesen arzén-

Den Impuls zur Untersuchung gab dem Verf. das Auffinden steriler Mycelien von Schimmelpilzen in der «Solutio arsenicalis Fowleri» und des *Aspergillus fumigatus* auf Arsenpille. Die Hauptergebnisse der Untersuchungen sind folgende: Aus der Fowlerlösung kultivierte u. bestimmte der Verf. folgende Arten:

2) Die Pilze wurden in A) Normallösung

($\text{As}_2\text{O}_3 : \text{K}_2\text{CO}_3 = 1 : 1$)
und in B) Nicht normaler Lösungen

($\text{As}_2\text{O}_3 : \text{K}_2\text{CO}_3 = 1 : 0.5$)
kultiviert. Dann bespricht der Verf. ausführlich das Verhalten der Pilze in den erwähnten Lösungen. 3) Diejenigen Pilze, die in Arsenlösungen kultiviert u. dann in lebens-

oldatba oltott, abban még magasabb % mellett is képesek voltak fejlődni, sőt spórát érlelni, így az *Aspergillus glaucus*, *Penicillium crustaceum*. Ellenben az olyan gombák, amelyek rendes kultúrából vitettek át arzent tartalmazó oldatba, kevesebb ellentállást fejtettek ki. 4) Az oldat lúgos-sága kedvezően befolyásolja a gombák fejlődését. 5) Conserváló szerek közül a kloroform mutatkozott legjobbnak az arzénoldatok konzerválására, vagyis a gombák myceliuma fejlődésének megakadályozására.

fähigem Zustande wieder in Arsenlösungen übertragen wurden, konnten sich selbst bei höherer Concentration weiter entwickeln u. selbst Sporen erzeugen, so *Aspergillus glaucus*, *Penicillium crustaceum*. Dagegen zeigten Pilze, welche von gewöhnlichen Kulturen in arsenhältige Lösungen übertragen wurden, gerin-gere Widerstandskraft. 4) Die Entwicklung der Pilze wurde durch Alcalität der Lösungen günstig beeinflusst. 5) Zur Konservierung der Arsenlösungen hat sich Chloroform als das beste Mittel erwiesen, nämlich zu Hintanhaltung der Entwicklung der sterilen Mycelfäden.

Gy.

Pantocsek J. : A kopacseli andesittufa kovamoszatai (2 táblával.) Die im Andesittuffe von Kopacsel vorkommenden Bacillarien. (Mit Taf. I-II.) Botan. Közlem. XII. 1913. No. 3. f.: 126–137, (24)

Szerző vizsgálati anyagát Dr. Szontágh T. gyűjtötte Kopacsel falu (Bihar vm.) határában.

Szerző a kovamoszatok után itélve azt következteti, hogy a víz, amelyben egykor éltek, sóstartalmú volt. A közében előforduló kovamoszatok alapján a kopacseli közetet szarmát korabelinek tartja.

Új alakok és egyéb nevezetességek a következők:

Amphora jamaliensis Grun. nov. var. *fossilis* PANT., *Cymbella explanata* n. sp., *C. Batthyányiana* n. sp., *Stauroneis salina* nov. var. *fossilis*, *Navicula adversatrix* n. sp., *N. aedifex* n. sp., *Navicula Dux* E. (bisher nur aus Zamuto bekannt), *N. expectilis* n. sp. et nov. var. *producta*, *N. arcana* n. sp., *N. omitta* n. sp., *N. carpathorum* nov. var. *bivittata*, *N. rasa* n. sp., *N. pseudobacillum* nov. var. *fossilis*, *N. decens* n. sp., *Frajillaria islandica* nov. var. *fossilis*, *Fr. neogena* n. sp., *Fr. pseudolanceolata* n. sp., *Melosira arenaria* nov. var. *tertiaria*, *M. Csákyana* n. sp., *M. neogena* Pant.

Das untersuchte Material stammt aus einer Aufsamm lung des Dr. T. Szontágh um Kopacsel im Biharer Komitat.

Aus den *Bacillarien* schliesst der Verf., dass dieselben seinerzeit im salzhaltigen Wasser gelebt haben. Das Gestein ist nach den darin gefundenen *Bacillarien* nach dem Verf. in die Sarmatische Stufe einzureihen.

Die novae species et varie-tates sind folgende:

n. sp. — *Echinopyxis* n. g., *Ech. tertaria* n. sp. *Ech. laevis* Pant.
n. sp. (Nach Verf. kann es auch eine Radiolarie sein).

Az I-II. kettős táblán 67 igen jól sikerült szép rajzzal teszi értékesebbé ekköt a nagynevű szerző.

Auf den I-II. Doppeltafeln finden sich 67 gut gelungene Figuren, welche den Wert der Abhandlung des verdienstvollen Verf. wesentlich erhöhen.

Gy.

Dr. Schilberszky Károly: A házigomba építő és hatósági szempontból. (Der Hausschwamm mit Rücksicht auf die Interessen der Bautechnik u. der behördlichen Kontrolle.) Magyar mérnök- és építész egylet Közlönye 1913. No. 19.

Szerző rámutat ama hiányos elővigyázatra, melyet hárunkban az építményeknél használt fának a házigombától való mentessége tekintetében sok helyen tapasztalhatunk s ezért készít egy sémát, mely felvéve a szerződésekbe alkalmas arra, hogy a házigomba megjelenénésének esetén a felelős személy megállapítsa, illetve hogy a hatósági ellenőrzést lehetővé tegye.

Dr. Pantocsek József: A lutillai ragpalában előforduló Bacillariák vagy kovamoszatok. (Bacillarien des Klebschiefers von Lutilla). Mit 2. Tafeln enthaltend 81 mikrosk. Abbildungen. — Pozsony 1913. (K. F. Wiegand).

A lutillai (Bars m.) lelöhe-lyen szerző 59 fajt és változatot állapított meg, melyek azt mutatják, hogy a közet a neogén formatióból való s meleg édesvízből rakódott le. Ezt bizonyítja a *Melosira undulata* előfordulása, mely Javán meleg forrásokban recensen ma is található.

Újaknak írja le a szerző a

Der Verf. weist auf den Mangel an Vorsicht hin, welcher in unserem Lande vielerorts in bezug auf Pilzfreiheit des zu Bauten verwendeten Holzes herrscht und entwirft ein Schema, welches in Verträge aufgenommen, geeignet ist, im Falle Auftretens des Hausschwamms die verantwortliche Person festzustellen, resp. die behördliche Kontrolle zu ermöglichen.

Im Bacillariendepôt von Lutilla (Comit. Bars in Ungarn) wurden v. Verf. 59 Arten u. Varietäten konstatiert, welche beweisen, dass das Gestein der neogenen Formation angehört und aus warmem Süßwasser abgelagert worden ist. Dies beweist das Vorkommen von *Melosira undulata*, welche heute noch in heißen Quellen auf Java recent vorkommt. Neu beschrieben werden:

Cymbella inflexa, *C. spectabilis*, *C. ventricosa*, *Gomphonema pinatum*, *Eunotia fossilis*, *Echinopyxis globula* fajokat s számos új varietást. | und mehrere neue Varietäten.

ZOBODAT - www.zobodat.at

Zoologisch-Botanische Datenbank/Zoological-Botanical Database

Digitale Literatur/Digital Literature

Zeitschrift/Journal: [Ungarische Botanische Blätter](#)

Jahr/Year: 1913

Band/Volume: [12](#)

Autor(en)/Author(s): diverse

Artikel/Article: [Hazai botanikai dolgozatok ismertetése. Referate über ungarische botan. Arbeiten. 268-275](#)